

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

THESES THEOLOGICÆ
DE
FINE ULTIMO,
ET
ACTIBUS HUMANIS,
AD MENTEM
DOCTORIS ANGELICI
S. THOMÆ
AQUINATIS,

QUAS,
INTER SOLEMNIA CANONIZATIONIS
SS. LUDOVICI BERTRANDI,

ET
ROSÆ DE S. MARIA,

Præside R. & Eximio P. F. MARTINO HARNEY, Ord. FF. Prædicat.
S. Th. Doctore, & Professore, Studij Brux. Regente,

DEFENDET

Fr. JOANNES VAN OBERGHEN Ejusdem Ordinis,

Die 25. Septembris, horâ 9. ante, & 2. post meridiem.

I. FINIS ACTIONIS HUMANÆ.

Mnes actiones humanæ propter finem sunt. Finis, alius est, *cui*, alius, *cujus* gratiâ aliquid appetitur : finis *cujus* rursus dupliciter dicitur, uno modo res ipsa, quam cupimus adipisci, sicut avaro finis est pecunia ; alio modo ipsa adeptio, vel possessio, seu usus, aut fruitio ejus rei, quæ desideratur, sicut si dicatur, quod possessio pecuniæ est finis avari, & frui re voluptuosâ est finis intemperati. Ille vocatur finis *qui* appetitur, itemque finis, aut beatitudo objectiva ; hic autem finis *quo*, item finis, aut beatitudo formalis. Finis *cui* non tam finis est, quàm subjectum. Causalitas finis est simplex amor finis, sumptus, ut spiratio convenientis appetibilis in appetitu, sive ut passivè pendens ab appetibili, non ut activè elicitus à voluntate : nam hoc modo est effectus ejus. Apprehensio non est ipsa causalitas finis, sed conditio essentialiter requisita, ut finis causet. Requiritur autem apprehensio practicè judicativa sub ratione convenientis, neque sufficit simplex apprehensio convenientiæ. Et hoc pro scrupulosis. Finis, & bonum, idem sunt. Finis alius intermedius, alius ultimus, Bonum univocè dicitur de honesto, & de delectabili ; analogicè autem de utili.

II. AGERE PROPTER FINEM.

Proprium est naturæ rationalis, ut tendat in finem quasi se agens, vel ducens in finem ; naturæ verò irrationalis, quasi ab alio acta, vel ducta, sive in finem apprehensum, sicut bruta animalia, sive in finem non apprehensum, sicut ea, quæ omnino cognitione carent. Nam tota irrationalis creatura comparatur ad Deum, sicut instrumentum ad agens principale, & sicut sagitta, quæ tendit ad determinatum finem ex hoc quod movetur à sagitante, qui suam actionem dirigit in finem : & ita opus naturæ est opus intelligentiæ. Necessarium porro est, ut derus ultimus finis, & omnia, quæ homo appetit, appetat propter aliquem ultimum finem. Duos ultimos fines simul habere nemo potest. Bene dicitur, quod ille, qui peccat venialiter, inhæret bono temporali, non ut fruens, quia non consistit in eo finem, sed ut utens, referens in Deum, non actu, sed habitu. Actio Dei, ut se tenet activè ex parte Dei, non est propter causam finalem ; sed propt se tenet ex parte effectûs.

III. BEATITUDO.

Finis ultimus, sive beatitudo, objective in solo Deo consistit ; beatitudo formalis, sive affectio rei, quæ est ultimus finis, necessariò debet esse operatio à Beato producta, & quidem essentialiter operatio intellectûs, nimirum intuitiva cognitio, sive visio Dei. Visionem Dei consequitur in voluntate dilectio, & delectatio ; sed neutra est formaliter ipsa beatitudo. De fide est, animas Sanctorum, ex utrisque corporibus, si plene fuerint purgatæ, essentiali beatitudine potiri. Ea post resurrectionem non erit major, uti neque essentialis poena damnatorum, sed accidentalis, tum beatitudo, tum poena, plurimum accrescet. Inæqualitas beatitudinis etiam fide constat. Licet contingat, quod homo in viâ charitatem habeat intensivè majorem charitatem quorundam, etiam Angelorum in patriâ ; aliundè tamen, qui minor est in Regno Cælorum, major est illo : tum quia incomparabiliter major est claritas in intellectu Beati, tum quia beatitudo ab omni seculo annexa habet impassibilitatem ; & inamissibilitatem.

Post Tractatum de ultimo fine, congruo ordine S. Thomas agit de Voluntario. Ad Voluntarium requiritur tum processio à principio intrinseco, tum cognitio finis, ad quem proceditur : & , quia cognitio finis est multiplex, multiplex est & Voluntarium. Bruta cognoscunt materialiter id, quod est finis, sed non formaliter, prout est finis ; id est, non cognoscunt proportionem actûs ad finem : & sic in actionibus animalibus est primus imperfecti Voluntarij gradus. Ratio autem etiam illam proportionem cognoscit ; & indè sequitur Voluntarium perfectum. Tertio denique est apprehensio finis cum indifferentiâ, & hanc sequitur Voluntarium liberum. Ut omisio (& idem est de effectu secuto) sit indirectè, etiam physicè duntaxat, voluntaria, requiritur, ut omittens non tantùm potuerit, sed & debuerit omittere actionem. Voluntas in actibus à se elicitis violentiam nullam pati potest : in actibus à se imperatis, sed elicitis ab alijs potentijs, potest violentiam pati : ipsæ interim aliæ potentix in actibus à se elicitis nullam violentiam patiuntur.

LIBERUM.

Potes est dici quædam libertas, voluntatis, ut natura est, ad quam sufficiat perfectum in ratione iudicium, & in voluntate, morus spontaneus absque coactione, etsi desit indifferentia ; & talis libertas est in amore beatifico, & processione Spiritûs-Sancti : sed voluntatis, ut voluntas est, sive arbitrij libertas, secundum quam agens habeat dominium sui actûs, essentialiter requirit indifferentiam. 1. p. qu. 19. a. 10. & qu. 41. a. 2. in corpore, & ad 3. Aliud est, quod S. Thomas doceat, ad liberum arbitrium non requiri indifferentiam contrarietatis, aut potentiam peccandi ; & aliud, quod doceat, non requiri indifferentiam contradictionis, sive potentiam non agendi, dum agit. Primum siquidem est verum, secundum est falsum. Deus ergo, & Beati, in visione, & in amore, prout erga primarium objectum, id est, ad Deum ipsum terminato, non sunt liberi arbitrij ; sed in eodem amore, ut ad creaturas terminato, sunt liberrimi, etiam si non possint aliter creaturas amare, quam propter Deum. Unde sequitur, libertatem arbitrij non esse summam voluntatis perfectionem.

VIOLENTIA, METUS.

Violentia causat involuntarium simpliciter. Ut autem censeatur esse violentia, requiritur, & sufficit, ut patiens resistat omnibus viribus, quibus potest, juxta materix qualitatem : quod si actus est contra præceptum naturale, censebitur voluntarius, nisi patiens resistat, quantum absolutè potest. Quæ per metum aguntur, mista sunt ex voluntario & involuntario, voluntaria quidem simpliciter, involuntaria verò secundum quid ; non tamen semper. Quando enim aliquid fit ex metu, malum, quod meretur, potest tam grande, & tam vivaciter proponi, ut evacuet complacentiam boni oppositi, unde oriebatur involuntarium secundum quid ; maxime si bonum oppositum facile possit apprehendi tanquam tenue bonum, v: g: deambulatio extra mœnia objicitur evidens discrimen à latronibus. Et sic potest intelligi in timore gehennæ ; qui tunc vocari potest servilis ex parte ejus, quod timetur, & quoad subitaneam, (nimirum timetur poena, quam timent servi) sed non servilis ex parte modicum, quis timet poenam, non cum renitentia adversus opus, sicut reniti solent servi manu capti.

C O N C U P I S C E N T I A .

Similiter concupiscentia causat voluntarium, sed per accidens admittit mixturam involuntarij. Concupiscentiæ nomine accipimus omnes passiones, excepto timore. Suppositâ distinctione trium graduum voluntarij, prout thesi quartâ, concupiscentia, nimirum antecedens, primum voluntarij gradum nec tollere, nec minuere potest: secundum, & tertium, quoad illud, quod eis ex primo gradu commune est, nempe quoad intensionem, & conatum, etiam auget; sed quoad proprias eorum rationes, & minuere, & tollere potest. Unde non omnis voluntatis motus est inordinatâ concupiscentiâ, peccatum est. Quod fit ex habitu non retractato, magis voluntariè, magisque etiam liberè fit, quàm sine habitu; quantumvis absque magnâ deliberatione soleat procedere. Non tamen semper operatur ex habitu, qui cum habitu operatur.

V I I I .

I G N O R A N T I A .

Omnis ignorantia de se habet, quòd faciat actum, quem causat, involuntarium esse. Consequens ignorantia per accidens causat voluntarium simpliciter. Peccata, quæ ex culpabili juris ignorantia fiunt, sunt ejusdem speciei, cujus essent, si fierent sine ignorantia. Respectu juris naturæ distinguenda sunt tria genera præceptorum, primò communissima, v: g: quòd homo nulli debet malè facere: secundò, magis determinata, quorum rationem quilibet, etiam popularis, potest de facili videre: tertio, quorum ratio non est aded cuilibet manifesta, sed solum sapientibus, v: g: de polygamiâ, de repudio sterilis. Decalogi præcepta sunt in secundo genere, adeoque prout tertio generi comparata, quandoque vocantur prima, sicut 2. 2. qu. 122. a. 1. in corpore, & quandoque secundaria, sicut 1. 2. q. 94. a. 6. in corp. Cæterum stando in superiori divisione, supponentes, primi generis nullam dari ignorantiam, quæ omnino excuset à peccato mortali, in tertio genere eam quandoque posse dari admittimus, sed nullatenus respectu præceptorum Decalogi. Et de fornicatione quidem notabilis est locus 3. p. qu. 80. a. 4. ad 5.

I X .

C I R C U M S T A N T I Æ .

Circumstantia est accidens aliquod humani actûs, ad ejus bonitatem, vel malitiam pertinens. Aliæ novam addunt speciem, aliæ non: sed omnes circumstantiæ, siue varient genus & speciem, siue non varient, verè dicuntur, & sunt accidentia humani actûs, secundum quod in specie morali proximâ, primariâ, & invariabili, imò & prout in individuo istius speciei consideratur: respectu autem speciei, quam constituunt, non sunt accidentia. Communiter, & benè comprehenduntur hoc versiculo.

Quis, quid, ubi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando.

Præcipua circumstantia ex fine, non operis, sed operantis desumitur. Quando objectum actûs est bonum, & finis bonus; vel quando objectum est malum, & finis malus, nec per se coordinantur ad invicem, sunt ibi duæ speciei morales: quando verò objectum actûs est bonum, & finis malus, (ut eleëmofyna ad vanam gloriam,) vel quando objectum actûs est malum, & finis bonus, (ut furtum ad eleëmofynam,) tunc unica ibi tantum est species, nimirum malitiæ.

MOTIVUM VOLUNTATIS.

Voluntas ex parte objecti, & quoad specificationem movetur ab intellectu, non formaliter, sed quia ipse voluntati proponit id, à quo volitio speciem sumit. Ab appetitu etiam sensitivo quoad specificationem movetur, indirectè tamen, & mediatè. Voluntas vicissim omnes alias potentias, exceptis vegetativis, quoad exercitium movet. Ipsa autem effectivè, sive quoad exercitium, non movetur, nisi à se ipsà, & à Deo, simul quidem tempore ab utroque, sed priùs naturà movetur à Primo Motore, quàm à se ipsà: quæ proindè motio rectè vocatur Physica Prædeterminatio. An verò sic concurrat Deus ad id, quod entitatis est in peccato? Non est timendum, ubi non est timor. Non timuit autem dicere Augustinus 1. 2. de Lib. Arb. c. 20. *Omne bonum ex Deo; nulla ergo natura est, quæ non sit ex Deo. Motus ergo ille aversionis (quem fatemur esse peccatum, quia defectivus motus est, omnis autem defectus ex nihilo est.) vide quòd pertineat: & ad Deum pertinere non dubitè. Quis tamen defectus, quoniam est voluntarius, in nostrà positus est potestate. Vide & totum c. 21. de Gratia & Libero Arbitrio.*

X I.

VOLUNTAS SE MOVENS.

Quatuor statuimus modos, quibus dici potest, voluntatem se movere, vel non movere: primus generalissimus, secundus generalis, tertius proprius, quartus propriissimus. Generalissimo modo, & Physicè tantùm se movet, inquantùm actum, quem producit, intra se recipit; omne enim recipere est moveri: & hoc habent omnia viventia. Secundo modo se movet animaliter, inquantùm ex apprehensione boni consequibilis tendit ad illud consequendum. Et isto generali modo etiam bruta dicuntur se movere in finem. Tertio modo intellectualiter, & propriè voluntas movet se in finem cognitum formaliter, & perfectè, prout in secundo modo voluntarij, Thesi quartà. Quarto modo propriissimè voluntas se movet, ut voluntas est, sive se movet ad volendum, quia vult se velle transitive, id est, quia vult unum unà volitione, inde transit ut alià volitione velit aliud consequens ex primà volitione: v: g: dum ex præsupposito sanitatis amore elicit volitionem medicinæ.

X I I.

SPECIALIS MOTUS.

Universos itaque in individuo motus voluntatis nostræ, immediatè, efficienter, & applicativè operatur Deus, ut est motor generalis; sed aliquos etiam ut motor specialis producit; (voluntate interim nostrà minimè exclusà ab immediatà efficiencià omnium motuum suorum) & sic aliqui voluntatis nostræ motus specialiter Deo attribuantur, & non nostræ voluntati; aliqui specialiter nostræ voluntati, & non Deo. Atque hoc Thesi XI. vocabamus, Voluntatem propriissimè se non movere, vel movere. Observa autem, quod speciali isto modo voluntas sæpè movetur à Deo, etiam dum liberè agit; neque iste specialis motus est ad solam eam boni in communi volitionem, quæ simpliciter prima est, sed ad primam cujuslibet ordinis volitionem finis, sive universalis, sive particularis, præsertim (ut habes 1. 2. qu. III. a. 2. in corpore) cum voluntas incipit bonum velle, quæ priùs malum volebat, quod profectò liberè facit.

A P P E N D I C E S.

D Thesim I. Admiranda est utriusque Sancti nostri LUDOVICI BERTRANDI, & ROSÆ DE S. MARIA adhesio ad Deum, tanquam ad finem ultimum; à quo tota vita decursu ne vel semel per peccatum mortale defecere, ille 55. annorum spatio, hæc 31. illo natus Valentia in Hispaniâ Tarraconensi, 1. Januarij 1526. ibidemque denatus 9. Octobris 1581. hæc à Cælo terris data 20. Aprilis 1586. Lima in Americâ Meridionali, ibidemque Cælo reddita 24. Augusti 1617. ambo demum à SS. D. CLEMENTE X. solemnî Canonizationis ritu Sanctorum catalogo adscripti 1671 12. Aprilis.

Ad II. Ecce quàm citò spiritu Dei aguntur in finem supernaturalem, LUDOVICUS quidem primo ætatis septennio totum Officium B. V. in quotidianum pensum assumens, quod nunquam omisit; ROSA verò Magistra sua S. CATHARINÆ SENENSIS imitatione, quinto ætatis anno Virginitatem Sponsa Virginumovens.

Ad III. Qui vitam ROSÆ perpenderit, quis eam dabitur ex illis fuisse, qui multorum Angelorum charitatem in hâc viâ superârunt? Sicur & statim à morte S. LUDOVICI raptus in ecstasim B. M. NIC. FACTOR, exclamabat, eum usque ad Seraphinos elevatum.

Ad IV. Mortui Idolorum Sacerdotis ossa grandi superstitione culta surripit S. LUDOVICUS, id illi veneno ulciscuntur. Ægrotat Sanctus, & quinto die venenum miraculo exomittit specie serpentis. Interim, vi factâ, Indi auferunt ossa. Dolet ille, se vi morbi prohibitorium: se presente non recepturos fuisse, nisi ipso occiso. Gallicus vita ejus interpres refert LUDOVICUM ossa reddidisse, & id licuisse conatur adstruere. Sed errat in factis, & errat in doctrinâ; nam sic LUDOVICO voluntaria fuisset Indorum idololatria.

Ad V. Ne putaremus perpetuum mortificationis studium à naturali quâdam propensione proficisci, nec satis liberum fuisse, LUDOVICUS assiduis meditationibus, ROSA, dum moveretur asperitate lecti, (nam equulco similiter erat) etiam apparitione CHRISTI Domini confortari debuit, dicens, Asperiores sibi in Cruce lectum fuisse.

Ad VI. Merûsne gehenna esset malus? ubi inter acerrimos dolores exclamabat LUDOVICUS: Domine, hâc ure, hâc sêca, hâc nunquam parcas, modò in æternum parcas. Et ROSA, in extremis desolationibus nihil timebat aliud, quàm ne divinâ gratiâ excidisset.

Ad VII. Tanto conatu, ex frequentatis actibus bonis, nihilominus liberrimè se operari, LUDOVICUS ab oratione impinguato vultu, ROSA cantu, & versibus testabatur.

Ad VIII. Ignorantia in LUDOVICO locus non fuit, cui inter cætera prodigia familiaritate erat variis Indorum linguas uno Hispano idiomate sic supplere, ut ab omnibus intelligeretur, neque in ROSA, quam unctio Spiritûs sic docuerat de omnibus, ut Doctores eam examinantes, vix se discipulos reputarent.

Ad IX. Circumstantia finis ultimi in omnibus Sanctorum nostrorum actibus ita adesse solebat, ut adhesio ad illum nullo externo negotio interrumpere tur.

Ad X. Quòd sit Deus, qui in nobis operatur ipsum velle, & perficere pro bonâ voluntate, perpetuò agnoscebant secundum scientiam Sanctorum LUDOVICUS & ROSA.

Ad XI. Quòd etià voluntas se mōveret, animā advertens LUDOVICUS, navigabas ad occidentales Indos, ibique Apostoli instar sermōnem confirmans sequētibz signis, multi illia convertit, fructu majore, quàm ullus ibidem: nec non ROSA immenso zelo Americanorum suorum perditionem flebat, conversionem promovebat.

Ad XII. Etsi prophetia tam fuerit familiaris LUDOVICO & ROSÆ, ut penè videatur conaturalis facta fuisse, ad singulas tamen cognitiōnes speciali motu indiguerunt.

Ad XIII. Accesserunt ad privilegia hominis integri, etiā per imperium in creaturas irrationales, LUDOVICUS per omnigena miracula, etiā undecim mortuis resuscitatis, & ROSA inter cetera, laudando Deum etiā arbores inclinans, & volucres nutu regens.

Ad XIV. Superatus per Dei gratiam passionibus, LUDOVICUS & ROSA, in modo applicandi se ad actum magis similes fuerunt homini integro, quàm lapsō.

Ad XV. Causa huius modi vivendi referenda est singulariter in S. Eucharistiam, cuius sacro pabulo favebatur se ROSA, (& signa probarunt) quasi ipsomet à Caluo Sole in petra accepto accendi, & illustrari; LUDOVICUS verò ita, ut non tantum adipe, & pinguedine repletur anima ejus, sed & corpus aliàs exanguē, ac facies radiaret.

Ad XVI. Hinc non mirum, ita in martyria exarsisse LUDOVICUM, atque ita indiscibiliter ROSAM exulasse, dum putat, se pro VENERABILI hoc SACRAMENTO mille tormentis hostiam fore. Qui Calix dum atrique negatur, patiendi sitim, omnigenis dolorum instrumentis, sicut oves occisionis temperarunt.

Ad XVII. Ambo de suā prædestinatione celitus edocti, ita ut ROSA Confessario diceret. Male se credere, quòd facta esset saxum, quàm quòd non amaret Deum, aut non amaretur à Deo.

Ad XVIII. Ita tamen sciverunt distinguere inter id, quòd erat ex Deo, & ex se, ut LUDOVICUS monenti, quòd mortuum suscitasset, responderit, Si hoc Lucifero permitteretur, non ideo fore meliorem; & ROSA nihil magis de se crederet, quàm quòd pessima foret generis humani.

Ad XIX. Ex benè humiliat se, timetque omnis creatura: nam quantum est ex se, peccaret, sicut peccavit Lucifer, qui erat sanctissimus, & sapientissimus.

Ad XX. Nos de illis disputamus: Sancti vident, sicut statim à morte B. LUDOVICI raptus in ecclasiā Beata mem. P. NICOLAUS FACTOR Ord. FF. Min. exclamabat: Tu jam experiris LUDOVICÆ, an in actu intellectus, an voluntatis beatitudo consistat.

Ad XXI. Frui creaturis adèd noluit LUDOVICUS, ut nunquam visus sit in lætitiā effusus, adèd noluit ROSA, ut ipsos Angelos amandaret, quòd suo Fine Ultimo frueretur.

Ad XXII. O quàm delectationes carnis tenuē sunt bonam! quas bonorum fons celestissimus suis ita negat, ut non contentus eis austeritatibus, quas sibi ultrò abundantissimè adhibebant, etiam LUDOVICUM jugi timore inferni contereret, & ROSAM 15. annis, desolatissimis Inferni, ac Purgatorij, quotidie integram, ut minimùm, horam immergeret denique super omnia tormenta, amarissimā siti usque ad mortem, de absinthio Crucis suæ inebriaret.

Ad XXIII. Non obstante inextinguibili animarum zelo, ex Indijs discessit LUDOVICUS, ab integerrimo Episcopo Chiapensi Fratre BARTH. DE LAS CASAS per litteras monitus, Videret, quid ageret, si in Foro Pœnitentiæ absolveret quosdam Nobiles, qui adversus charitatem excedebant, & se in multis tuebantur probabilitate opinionis quorundam Doctorum.

THESES THEOLOGICÆ
DE
1260
LEGIBUS,
ET
RELIGIONE,
AD MENTEM
DOCTORIS ANGELICI
S. THOMÆ
AQUINATIS,
QUAS

Præfide R. P. F. MARTINO HARNEY Ordinis FF
Prædicat. S. Th. Licentiaro, & Professore,
Studij Brux. Regente,

DEFENDET
Fr. ANTONIUS CHAUFOURIAU ejusdem Ordinis,
Die 14. Martij, horâ 9. antè, & 2. post meridiem.

1880

THE
MILITARY
HISTORICAL
MUSEUM

Etsi Lex Humana mutabilis sit, non tamen semper mutanda est, quoties occurrit aliquid melius: nam ad observantiam Legum plurimum valet consuetudo; quæ in tantum etiam potest invalescere, ut legem statuat, vel abroget, idque non solum quando præter legem agere non est malum, in casu scilicet, quo deficit Lex, sed quandoque etiam, quando ille, qui incipit primo contra Legem agere, malè facit. Semper tamen tacitus Legislatoris consensus requiritur. Ille, qui est Legislator, si consentiat in actum, vel suadet contra Legem, non idè semper dicendus est consentire in abrogationem Legis. Ex hoc quod aliquis constitutus est subalternus rector multitudinis, censetur posse in Lege superioris dispensare, quoad levia, frequentia, & propria. In lege Superioris nemo validè dispensat sine causâ legitimâ. Legislator, si in Lege, quam ipse posuit, dispensat absque causâ, peccat, videtur tamen ad hoc valere, ut dispensatus non peccet mortaliter, & non faciat actum irritum. Peregrini regulare se debent juxta Leges loci, in quo sunt. Qui è loco ubi festum est, transit ad locum ubi non est festum, ut ibi laboret, & simile est de jejuniis, si verè peregrinatur, non censetur agere in fraudem.

VIII.

LEX PŒNALIS.

Est in omni Legislatore potestas coercitiva ad pœnam transgressoribus infligendam. Supremus Legislator, quia nemo in illum potest exercere potestatem coercitivam, liber est à pœnâ humanâ, & sic Papa nullam juris humani pœnam incurere potest, quantumcumque veller, nisi improprie per modum pacti, &c. Aliquæ Leges sunt mixtæ, obligantes sub culpâ & pœnâ. Possunt etiam dari Leges, sub solâ pœnâ, & non sub culpâ obligantes ad actum immediatè intentum. Talia sunt multa Religiosorum Statuta. Semper tamen est ultimâ aliqua obligatio sub culpâ, vel faciendi actum immediatè intentum, v. g. servandi silentium, vel subeundi pœnam. Sæpè ipso facto ante omnem sententiam incurruntur pœnæ privativæ, imò etiam aliquæ, ad quas exequendas aliqua requiritur actio delinquentis. Aliquæ Leges pœnales requirunt sententiam solum declaratoriam culpæ, aliquæ declaratoriam pœnæ, aliquæ indictivam supplicij, aliquæ executionem per Ministrum Justitiæ. Ad evadendam pœnam non satis est illam ignorasse: sed quod excusat à culpâ, excusat à pœnâ. In quantum homo per peccatum destituitur originali justitiâ, & vigore rationis, ipse imperus sensualitatis, qui eum ducit, habet rationem legis, in quantum est pœnalis, & ex Lege Divinâ consequens hominem destitutum propriâ dignitate: & hæc est Lex Fomitis.

IX.

DUBIUM; CONTEMPTUS, &c.

In dubio, an lex sit lata, & similibus, malè adhibetur hoc proloquium: *In dubio melior est conditio possidentis*. In dubio de honestate legis præsumenda est honestas. Dubius, an liceat præter verba legis agere, debet, si potest, consulere Superiorem; si Superiorem consulere non potest, debet servare verba legis, nisi sit urgens necessitas: nam tunc locus est Epieikeiz, sive Æquitati. Quando clarus est casus, quod lex definat contrariè, non est necessum accedere Superiorem. Qui obedit Superiori, dubitans, an res præcepta sit licita, excusatur à peccato. Qui ob titulum coloratum, cum errore communi, exercet munus Legislatoris, accipit potestatem ad singulos actus. Res Physicè parva potest sub peccato mortali præcipi, si moraliter magna sit: item rem magnam potest Superior velle præcipere duntaxat sub veniali. Cujuscumque legis contemptus est peccatum mortale. Potest quis contemnere materiam legis, & personam Legislatoris, & non legem. Sed ad hoc ut quis peccet ex contemptu, non requiritur, ut subditus idè moveatur ad non obediendum, quia alter Superior est: sed sufficit, quod ad faciendum contra legem procedat ex hoc quod voluntas ejus renuat subijci ordinationi legis.

RELIGIO virtus ab omnibus alijs virtutibus distincta, respicit propriè solum Deum. Objectum ejus materiale sunt res omnes, quas Deo per actum cultus possumus offerre: objectum ejus formale est illa imperfecta æqualitas, quam cultus Dei ponit inter creaturam colentem, & ipsum Deum, quem colit, quatenus reddit honorem, quem potest, in qualemcumque solutionem debiti, quod contraxit per creationem, redemptionem, &c. ita ut excellensia perfectionis divinæ sit remota, & non proxima ratio Religionis. Unde neque est virtus Theologica, licet habeat Deum pro objecto, cui, immediato; sed est post Theologicas primæ omnium moralium. Non est alia virtus, quæ Deum colimus, ut Patrem, ut Dominum, ut Redemptorem, &c. aut quæ grati sumus, & quæ fideles. Licet non sint duæ charitates, quæ diligatur Deus, & quæ diligatur proximus propter Deum, sunt tamen duæ virtutes, quæ colitur Deus, & quæ proximus: nihilominus proximum, & alias creaturas propter Deum possumus colere virtute Religionis, actu Patriæ scilicet relativæ. Plus est coli Diliã absolute, quam Patriã relativè. Religio est in voluntate, sicut in subjecto; aliquis tamen actus habet elicitos in alijs à voluntate potentijs. Virtutibus Theologicis secundum quid, alijs simpliciter imperat.

XI. DEVOTIO, ORATIO.

DEVOTIO est actus specialis elicitus à Religione, quo voluntas se ipsam expeditam offert Deo. Ejus causa est Meditatio, seu Contemplatio, eo modo, quo cognitio concurret ad actum voluntatis. Effectus ejus per se est lætitia, per accidens tristitia. Oratio etiam est actus elicitus à Religione. Non est solum desiderium, sed petitio, sive deprecatio, & consequenter actus intellectus practici. Orare proprium est rationali creaturæ. Solus Deus orandus est, tanquam per quem nostra desideria impleantur. Sanctos in patriã etiam convenienter oramus, non ut per eos Deus nostras Orationes cognoscat, sed ut eorum precibus & meritis fiat, quod per orationes Sanctorum Deus implendum disposuit. Modus, quo Sancti nostras Orationes cognoscant, optimè exponitur dicendo, quod in Verbo, & consequenter ab initio suæ beatitudinis. Animæ in Purgatorio non cognoscunt Orationes, si quæ ad ipsos fundantur. Bona spiritualia absolute, temporalia verò non nisi ut conducentia ad spiritualia petere debemus. Orans, etiam peccator, impetrat infallibiliter, si orat pro se, necessaria ad salutem, piè, & perseveranter.

XII. ORATIO PUBLICA.

Oratio publica, quia innoscere debet toti populo, rationabiliter instituta est, ut voce fiat. Quamvis tamen non omnes omnia intelligant explicitè, non idèd Oratio Vocalis inutilis est. Quin & ita potest istud incommodum aliunde compensari, sicut modò in Ecclesiã Catholicã compensatur, ut expediat prohiberi, ne præcipue Preces Publicæ fiant lingua vulgari. Ad omnem Orationem essentialiter requiritur attentio actualis, vel virtualis; habitualis non sufficit. Attentio potest esse ad tria, & sufficit, si sit ad quodlibet illorum, ad verba, ad sensum, & ad finem Orationis. Non est sufficienter attentus ad verba, qui non committens errorem in legendo, est voluntariè distractus circa sensum, vel finem Orationis. Ad Preces Canonicas recitandas sub mortali peccato obligantur omnes in majoribus Ordinibus constituti, Beneficiati, ac probabilius etiam Religiosi, ac Religiosæ, quibus Regula, vel Constitutio assistentiam Chori præscribit. Beneficiarius non recitans obligatur secundum ratam omissionis, etiam ante sententiam Judicis, ad restitutionem fructuum, omnium quidem, si habet beneficium simplex, sed secundum aliam proportionem, si habet beneficium cum curâ, vel alio onere.

Anteriori mentis reverentiâ consistit, secundariò autem in quibusdam corporalibus humilitatis signis. Soli Deo propriè debetur, creaturis æquivocè. Humanità Christi diverso respectu potest adorari Patriâ, & Duliâ. Imagines eodem cultu relativo tamen, quo prototypa, colendæ. Oblationis præcipua species Sacrificium Soli Deo offerri potest. In Novo Testamento non est nisi unum numero, in quo omnis Sacrificij perfectio superabundanter reperitur. Ad Sacrificij rationem requiritur rei oblatæ immutatio destructiva. Oblatio, & combustio v.g. cerei non est Sacrificium. Ad Sacrificium interius omnes tenentur, & sic omnes Christiani sunt Sacerdotes: ad Sacrificium exterius convenit speciales deputari ministros. Si quæ ita exhibetur, ut integrum maneat Divino cultui deputandum, vel in usus ministrorum expendendum, erit Oblatio, & non Sacrificium. Decimarum leges in Veteri Testamento partim erant morales, partim judiciales: in Nova Lege radicalis obligatio manet eadem, sed determinatio est juris humani, & variè mutari potest. Clerico opulenti patrimonij non est illicitum admittere, etiam ex pacto, Decimas & stipendia. Quæ ex Decimis & Oblationibus supersunt victui ministrorum, jam non est iustitiâ debentur pauperibus; debentur tamen cum maximâ obligatione charitati.

XIV.

VOTUM.

Votum quoque est Religionis actus. Ad Voti valorem non sufficit propositum sed requiritur promissio, etsi desit animus servandi promissum. Deliberatio tanta requiritur, & sufficit, quanta ad peccatum mortale. Debet esse de meliori bono, quam sit ejus ommissio: hinc invalidum est votum non servandi consilia, & votum nubendi, etiam in eâ, quæ causâ vitandæ fornicationis nuberet; & generalitèr omne votum de re, quæ est impedimentum ascendendi ad perfectiora: licet valeat votum de re, quæ simul cum majori perfectione exerceri nequit. Peccatum veniale si scienter Deo promittitur, peccatum mortale committitur. Res indifferens manens indifferens, non cadit sub voto valido. Si finis malus est finis applicationis ad votandum, valet votum; non valet autem, si est finis rei votæ. Melius est aliquando facere ex voto, quàm sine voto. Obligatio voti est sub gravi crimine, etiam in materia parvâ, si est materia totalis. Votum simplex solum habet rationem promissionis, Solemne habet rationem traditionis perfectæ, & acceptatæ: adedque differunt specie. Votum Simplex Clericorum Societatis, & Solemne, quod fit in susceptione Ordinis Sacri, solum ex instituto Ecclesiæ habet, quod irritet Matrimonium subsequens: at Votum Solemne Religionis approbatæ hoc habet ex naturâ suâ. Votum non addit rei votæ speciem particularem, præterquam Religionis.

XV.

DE SITO VOTI.

Votum obligare definit Dispensatione, Irritatione, & Commutatione, & hoc per se; per accidens verò Desitione, & Absentiâ Conditionis, & Mutatione Materiæ. Vovisti non transire per talem plateam, quia illic habitat meretrix, mortuâ illâ liber es à voto. Vota filiorum realia possunt irritare parentes & qui parentum loco sunt, usque ad annum 25. & personalia usque ad annos pubertatis. Probabilis est, quòd pater votum filij factum ante annos pubertatis, possit irritare post annos illos, si antea non habuerit ratum. Commutare in evidenter melius quilibet potest; ad commutandum in minus, vel æquale, requiritur auctoritas. Qui potest dispensare, potest mutare. Dispensare in voto non est dispensare in lege, (si quidem lex de implendo voto indispensabilis est) sed est determinare, hoc non esse amplius materiam voti. Ad dispensationem jure ordinario requiritur auctoritas Prælati, non sufficit Prælatæ, aut Parochi. Dispensatio nulla est, si vera causa non subest. In voto solemnî quod est annexum Ordini Sacro, potest fieri dispensatio, sed in voto solemn

Per creaturas, velut per res summâ reverentiâ dignas, jurare non licet, sed dumtaxat, in quantum in eis Divina veritas manifestatur. In Juramento Assertorio paritas materiæ non excusat à peccato mortali, si veritas deest: in Promissorio est etiam obligatio sub peccato mortali, ut verum fiat, quod juratum est. Latroni extorquenti pecunias si juratus promiseris, teneris ex virtute Religionis ei solvere, sed non ex obligatione justitiæ, neque latro acquisivit jus ad rem promissam; unde & te mortuo non tenetur hæres tuus. Error circa substantiam rei juramento promissæ invalidat juramentum; & sic Gabonitis Josue non obligabatur. Si juramentum vergit in deteriorem exitum, non obligat. Ab eo, qui jurabit per falsos Deos, licet quandoque exigere juramentum, sed non ab eo, quem scis pejeraturum, nisi exigat judex ad instantiam partis. Jurare cum restrictione mentali est pejerare cum restrictione mentali. In juramento promissorio, si non est præjudicium tertij, possibilis est dispensatio.

S I M O N I A.

Simoniam benè definitur, *Studiosa voluntas emendi, vel vendendi aliquid spirituale, vel spirituali annexum.* Simonia mentalis est vera Simonia, licet absit pactum. Ad Simoniam etiam realem, non requiritur, ut spirituale temporali commutetur, tantquam pretio æquali, sed sufficit, quod temporale quodcumque, sit principale motivum dandi spirituale. De labore, & obligatione non intrinsecâ actioni sacræ, uti & de stipendio, pacisci licet. Realis est Simopia: Elige me in Priorem, faciam te Supriorem, vel Lectorem; mentalis autem, si idè te eligam Priorem, ut fiam v. g. Lector. Iconomachi furorem licet placare pecuniâ, & generaliter redimere vexam: at si quis non vult baptizare, etiam infantem, nisi accepto pretio, ibi plus est, quam redimere vexam, & sic pretium dare non licet. Pro generali denique regulâ amplectimur doctrinam S. Thomæ 4. d. 25. q. 3. a. 3. ad 7. *Ille qui dat ratione conjugum ut in præbendam alicui principaliter; aut in vendat temporale bonum illius, cui datur, & non alicuius; & sic peccat graviter, sed Simoniam non committit, quia non vendit, cum nihil accipiat; aut intendit aliquid bonum in se ipsum redundans, sic quod magnificetur per hoc, & nobilitetur domus sua; vel quia ipse in consanguineis sit fortior, & sic ipse aliquid accipere sperat, pro quo spirituale dat, & Simoniam committit.* Soli Simoniaci reales, privantur omni eo, quod acceperunt.

SUPERSTITIO, SACRILEGIUM.

Medium, quod est in Religione, non potest excedi secundum circumstantiam quanti, sed secundum alias circumstantias exceditur à Superstitione, cujus varietatis sunt species. Divinatio per quælibet vana, in quantum effectus non potest expectari, nisi à Dæmone, Superstitio est, & consequenter peccatum mortale. Per certum numerum precum, aut temerè determinatam invocationem certi Sancti, aut certa verba collo v. g. appensa, certò expectare effectum aliquem disparatum, puta à sanationis, aut liberationis à periculis, non potest non esse superstitiosum. Si adhibeantur præterea res, aut verba sacra, vel character S. Crucis, insuper est Sacrilegium. Signa maleficij tollere licet. Quem scis superstitiosè aliquid facturum, non licet adhibere. Sacrilegium, sive violatio rei sacræ, potest fieri contra personam, rem, aut locum sacrum. Opponitur Religioni.